

MOŻNOŚĆ (1113) sb f

możność (1110 + kust), **możnoć** (3); możność : możnoć *RejPs* (178 : 1; 150), *RejKup* (7 : 1; 15), *BibRadz* (17 + kust: 1; *Deut* 2/10).

-ż- (1040), -sz- (2), -z- (71).

Oba o jasne.

sg *N* możność (119). ◇ *G* możności (303). ◇ *D* możności (39). ◇ *A* możność (200), też błędnie: możnością (1) *RejPs* 219v. ◇ *I* możnością (162). ◇ *L* możności (116). ◇ *pl N* możności (27). ◇ *G* możności (32). ◇ *D* możnościami (10); -ãm (8), -(a)m (2). ◇ *A* możności (52). ◇ *I* możnościami (20). ◇ *L* możnościami (31); -ãch (15), -ach (4), -(a)ch (12); -ãch *RejAp* (2), *RejPos* (11), *RejZwierc*; -ach *LubPs*, też *RejPs* (2); -ãch : -ach *RejWiz* (1 : 1). ◇ *V* możności (1).

Sł stp (*aneks*), *Cn* notuje, *Linde XVI – XIX w.*

1. *Bycie możnym tzn. takim, który posiada to, czego potrzeba, aby dokon(yw)ać niezwykłych rzeczy lub panować nad innymi; potęga, moc, wielkość, władza, siła (fizyczna), zamożność, znaczenie (o osobach lub zbiorowościach ludzkich); potestas PolAnt, Mącz, Modrz, Calep, Cn; potentia Mącz, Modrz, Calep, Cn; fortitudo Vulg, PolAnt; auctoritas Mącz; vires Modrz; amplitudo, eminentia, firmitudo, pollentia Calep (798) : Abowiem to była iawnna rzecz iż flába ich możnoć była/ áby oni byli temu dofyć vczynili ále wielmożnoć mocnego rámienia twego to íprawowála *RejPs* 65v, 24v, 49v, 64v, 78, 90v (15); A thu zowye złośniki gorámi/ iż fie oni nád wiernymi w możnoćcyách írodze wywyzlzáią. *LubPs* ee5v *marg*, G4, S5v, T4v *marg*, Z2v, ee5v, hh5v; *Leop Prov* 14/26; *RejZwierc* 10; *BibRadz* 2.Par 13/20, *Ez* 30/18; Iáka możnoć bořka/ áz zá przyczyná niewiařt zwalczyli Gigány/ álbo iáka możnoć bogiń/ iż Látomá ledwie mieyřce nalázřá ku mieřzkániu *BielKron* 24, 21, 195, 311, 311v, 415v; nie mnimay być tho ku pořtáwie/ Miař podobyen być [*Bogu*] cřłowiek/ ták iedno ku ípráwie. Acz nie w tákiew możnoćci/ iedno w podobyeniřtwie *RejWiz* 111v; Iáko owo gdy kto řtan Krolewřki miánuie Iż słowy możnoć ie⁸⁰ páńřtwá oznáymuie Toć tám o iego żywey nie mowi ořobie/ Iedno zacnoć á możnoć thám rozumie řobie *GrzegRóżn* N3; Augere potentiam, Možnoćci řwey rořzerzác. *Mącz* 430c; á wřzák káżdá moc powřtáwa od Bogá/ á tu powřdařł iż tá możnoć páńřtwá Rzymřkiego z morzá/ to iedł z obřudnoćci á z nawářnoćci řwiátá tego. *RejAp* 105v, 49v, 143v; ktore tho cnoty/ łátwie pan/ zá możnoćciá řwoiá cřinić/ j w nich wřziác nálog moře/ á Dworzánin nie moře/ iż go nie iedł s to/ áby ich vřywařł. *GórnDworz* Kk2v, Ee4v, Gg5v, Gg6v; áby odegnařł onego řrogiego á okrutnego wilká [*szatana*]/ ktory mordowařł ty niewinne owiećzki iego/ ále gi práwie zemřliřł/ á zniřczyřł możnoć iego *RejPos* 122v, 1, 27, 29, 34, 50v (13); A ták niech fie nikt nie chřłubi możnoćciámi řwemi iż fie go ludzie boiá *RejZwierc* 145; ták iż rořkazařł policzyć wořřká řwoie y lud řwoy/ y rořřkochawařł fie w oney możnoćci řwey *RejZwierc* 204v, 246v, 250; *PapřPan* Hhv; áby oná naywřyřřza wřádnocři iego [*króla*] możnoć [*summa rerum viriumque potestas*]/ niepodawařł mu přeřřtroney drogi přeřwodzić/ á ná wet y broiř cobyřkolwiek chřiařł. *ModřBaz* 22v, 15v, 18v, 21, 42v, 43v (8); *Calep* 360a, 421a, 817b, 825b [2 r.]; *Phil* O2, P3, Q [3 r.], S4; Bog iedł bogáty, mořny, y řámemu tylko Možnoć trzebá přeřczytác *CiekPotř* 38, 37, 88.*

W pořřczeniách szeregowych (11): Sędřia powinien mieć w řobie thy cnoty/ boiářń Bořá/ prawdě/ mądroć/ rořřtropnoć/ miernoć/ přeřciw wřzyřtkim rowná miłoć/ práwá vmieiętnoć/ możnoć.

GroicPorz bv; który lud y wielkością/ y możnością [*kust*: możnością]/ y wzroste^m [*populus magnus et multus et excelsus*] równał się Enacyto^m. *BibRadz Deut* 2/10; *BielKron* 195; Ale y ty miałta bārzo k łobie nāvīzem podobny były/ y możnością/ y zwirzchnością/ y bāłwochwāłftwem/ y łupyeftwem/ y vćifnieniem albo przeładowaniem ludzi niewinnych *RejAp* 122, 106v, 107v; Niechayże tedy będą ważne ile chcą/ bogactwā/ zacność rodu/ dnżość ciāłā/ y możność [*opes, genus, robur, potentia*] *ModrzBaz* 136v, 12, 43; *GórnRozm* 13v; *Calep* 64b.

W przeciwstawieniu: »możność ... doległość« (1): Cnotā ozdoba możności/ Y ochłoda w doległości. *KochMRot* A2.

W porównaniu (1): ā łamifcie tey możności iāk łciānā fprochniāła/ albo flāby płot który iefłcze się dowieczora może powalić. *RejPs* 90.

W formule grzecznościowej [w tym: *możność jego* (2), *twoja możność* (1), *możność nasza* (1)] (4): *LibLeg* 7/34v; Bo thu prołtak naydzie wżytko iuż Polłkiem ięzykiem/ Niebēdzie sye przed twā mnością [*lege*: możnością] kłāniał hārdim bikiē^m. *GroicPorzRej* C3v; A cokolwiek z ziemie Świętego Piotra/ ku nālzey [*cesarza Ottona*] możności przydzie/ tobie [*papieżowi*] wrocę. *KrowObr* 32v; aby w tym zāmordowaniu tych dzyatek był zāgināł then nowo nārodzony krol/ przed kthorym bārzo drżāłā możność iego. *RejPos* 26.

W charakterystycznych połączeniach: *możność cesarza, domu, krolow, krolestwa* (3), *przełożonych* (2), *słaba* (2); *możność łamać (przełomić, złomić)* (3), *(z)niszczyć* (2), *rościagać* (2), *rozszerzać (rozszyrzyć)* (5), *wywozić, zetrzeć* (2).

Zwroty: »być [u kogo] w możności; [czyja] możność [u kogo]« (1; 1): Abowiem łtārał się o wżytko dobre narodu łwego będąc v nich w wielkiej łławie y możności/ ā po wżytek czās wdzięcznym [*et placuit illis potestas eius et gloria eius omnibus diebus*]. *BibRadz 1.Mach* 14/4, *Esth* 10 arg.

»dać możność; możności dodawać; możnością obdarzony; możność nadana« [*szyk zmienny*] (2; 1; 1; 1): *RejPs* 99v, 119v; O łłāchetnełz to krolestwo twoie/ ā wielka możność tobie od twego Pānā nādāna/ nie tylko abyć dał połsieć wżytkę ziemię łwiātā thego/ ā podłōżyłci pod nogi wżytko łtworzenie ie^{go}/ āle cie iefłcze ktemu vczynił krolowicem niebā łwoiego/ ā vczefnikiem Māyełtatu łwego łwiętego. *RejPos* 79v; *RejZwierc* A4v; *SkarJedn* A5v.

»mieć możność« [*szyk zmienny*] (5): *Mącz* 44c; więc ktorzy iefł s to/ polładāiā pānłtwā/ ā kthorzy tyle możności niemāiā/ łwoim poddānym [...] ich włāłne māiętności biorā/ ā wydzierāiā. *GórnDworz* Ee5v, Ee5; *WujJudConf* 66; *Polleo* – Možnołcz mām, przemoge. *Calep* 817b.

Wyrażenia: »doczesna możność« (1): Y dałci ktemu dołyc doczefney możności/ Ktorāc tāk przypadāłā dla twoiey godności. REy bowiem iāko mowiā ty łam w Polłcze wodziłz *RejZwierc* A4v.

»możność łwiecka, łwiata tego« [*szyk 5 : 2*] (4 : 3): āzby Papię łwoie pānłłthwā nā inłzā łtrone obrocił/ ā możność łwieckā łtrācił. *BielKron* 209v; Oni rozumeli iż się ten Krol im miał zyāwić w łwieckiej możności/ ā miał ie wybāwić ā wyzwolić mocā ā gwāłtem obyczāiow łwiātā tego/ tylko s tey doczefney niewoley nā łwiecie. *RejPos* 1v, 9v, 57v, 80, 231, 324.

»wielka możność« [*szyk 6 : 2*] (8): prze wielkā możność łwā Podniosłō się łerce iego [*cesarza*] w wielkā pychę. *HistRzym* 41; *RejPos* 79v, 150; *PaprpPan* K4, V v; *SkarJedn* A5v; *StryjKron* 59; ze

temu [wykorzeniu Zborowskich] dolic vtzinyc niemogli/ dla wielkiej możności y rozrodzenia ych
PaprUp Gv.

»możność ziemską« (1): bo on [Bóg] każdą moc ziemską przejrzał (*marg*) Y możność ziemską
od Pána. (-) *RejPos* 34.

»możnością znaczny« (1): ále y v ludzi równieźszych łtanow/ co łą ábo możnością/ ábo
przyiácioły/ ábo dołtátkiem znácznemi *GórnRozm* I3v.

Szeregi: »możność, (i, ani) bogactwo« [szyk 2 : 2] (4): Niech też y to káždy obaczy/ co łię nie
známi rodzi: iáko bogáctwá/ możność [*opes, potentiam*]: ktore też tákże łą niepewne/ nieuštáwiczne/
á nietrwále. *ModrzBaz* 57, 133v; *GórnRozm* M4v; *CiekPotr* 39. [*Ponadto w połączeniach szeregowych*
4 r.].

»możność i cześć« (1):iż to imię Máximus iest znákiem/ vprzedzić oycá w możności y w wielkiej
ćci. *BielKron* 332.

»możność, dostatek« (1): Ale łie iedno przypátrż poznáłż że pan práwy. Iuż go on krol Káliphus
niczym nie celuie/ Więłtźa możność dołtátek przy tym łie náýduie. *PaprPan* C2v.

»możność a dowcip« (1): iż chociaby też wźytko w łwey mocy miał/ á iżby też czego mógł z
możności łwey á z dowcipu łwoiego dowieść y vczynić wedle myłli łwey *RejPos* 183v.

»możność, (a) moc« [szyk 1 : 1] (2): Tantum sibi in Repub. autoritatis suscipit, Táką łobie [!]
możność á moc w rádzie przyłáfczcił. *Mącz* 36b, 430c.

»osiadłość i możność« (1): wypiluiie vpadek przyłźły tego miáłtá łrogyego [*Rzymu*]/ ktore zowie
wielkim/ bo było y iest záwždy wielkie/ y w ołiádlóci y w możności *RejAp* 122.

»powaga a możność« (1): Praecedere autoritate, Więłtźá powagę á możność mieć. *Mącz* 44c.

»możność ani ramię« (1): Bo pátrżay iżci nie w możności łwiáthá tego/ áni w rámieniu iego/
Kofciól Páńłki á kochánie iego náleży *RejPos* 57v.

»(zacna) sława i możność« = *potestas et gloria* *PolAnt* [szyk 4 : 1] (5): *BibRadz Esth* 10 arg,
1.*Mach* 14/4; *KwiatKsiąż* Av; iż ten Pan [...] przyłzedł [...] áby nápełnił á ołádzić [!] krolełtwo łwoie
niebiełkie/ á rozłzyrzył łławę łwięłtá y możność iego. *RejPos* 26; *SkarŻyw* 490.

»władza a (i) możność« [szyk 3 : 1] (4): *GórnDworz* Z3, Ee5, Gg4v; Ze iuż człowiek nie ma tey
władzey dołkonáley y możności w łobie/ iáką miał Adam oćiec náłż przed vpadkiem *WujJudConf* 66.

»zacność, (a) możność« (2): *GrzegRóżn* N3; TEmu [*Ligęzie*] dáłá fortuná vmieć bárzo wiele/ [...] Iest
zacność możność wielką iest ktemu y łpráwá *PaprPan* K4. [*Ponadto w połączeniach szeregowych*
3 r.].

»zwierzchność, (a, i) możność« = *auctoritas et vires* *Modrz* [szyk 3 : 2] (5): *Mącz* 430c; łkąd im
y ony zwirzchnóci á możności ich rołły: y pożytki wielkie/ ták iáko chcieli wedle myłli łwey/ w
ludzyoch onych rozmnážáli łobie. *RejPos* 283v, 54v, 250v; *ModrzBaz* 68v. [*Ponadto w połączeniach*
szeregowych 2 r.].

W przen (3): A pod zástóná wolności w ołiádlóci náleżácey/ iako wielce łroga iest łwolenłtwá
możność [*quantum apud nos licentiae regnum*]? *ModrzBaz* 140v.

Zwrot: »w możność ustroić, się wystroić« (1 : 1): *GórnRozm* M4v; Im cię wysłźey podniełsie/ y w
możność vłtroi Fortuná/ tym łie tobie niźey kłáść przyłtoi. *GórnTroas* 22.

a. *Przewaga, panowanie nad kim; władza; ucisk; potestas Mącz, Modrz, Cn; potentia Modrz, Cn* (40) : *RejPs* 144v, 164; *RejPos* 160; Godzi się też stan ludzi w bogich przeciwko niebezpiecznym wszystkim możliwościom opatrzyć y obwarować *ModrzBaz* 95, 20v, 46v, 138; Ow dobrą zawięzione zapisze możnemu Człowiekowi twárdemu y niepobożnemu; Ktory możliwością strączy ludzie sprawiedliwe/ Y kauzy złych dłużników promowuje krzywe. *KlonWor* 74.

W połączeniu szeregowym (1): iako ich [królów] wiele wpadało przed klątwami a przed nogami a przed możliwością tej bestii *RejAp* 144v.

W charakterystycznych połączeniach: *niebezpieczna możliwość; groza możliwości, strach; obronić możliwości; obrońca od możliwości; możliwością straszyć.*

Zwroty: »być (postawion) pod możliwością [czyją]; w możliwości [czyjej] położon być« (2 : 1): *RejPs* 128v; Coż nam innego należy/ iedno nie wciekać do możnego Bołtwá iego [*Chrystusa*]/ [...] prośząc a wołając do niego/ abyśmy tu byli pod możliwością krolestwa iego. *RejPos* [137], 34.

»być srog możliwością; sroga możliwość« [*szyk zmienny*] (2; 1): *RejZwierz* 59; Toż dopiero będziecie znać co to jest wolność/ Gdy wam namniey nie będzie frog Turka możliwość. *PapPan* Bv; Krol Pan zwierchni możnościa swa/ Słachcicowi y innego także Stanu Człowieku aby frog niebel ani zaufnici iego *PapUp* D4.

»[nad kim] możliwość mieć, możliwościami być przełożon« (1 : 1): żeż ty jest Bog który nad wśmi możliwościami/ ktorzy [...] prawie napełnili wśytok okrąg świata. *RejPs* 87, 218.

»możliwością posiadać« = *zdobywać, podbijać* (2): Albo on Alexander co wżem światem władał/ A okrutne narody możliwością posiadał. *RejWiz* 86v, 79.

»[nad kim] rościagać, podnosić, stroić możliwość; [nad kim] możliwości użyć« [*szyk zmienny*] (2 : 1 : 1; 2): *RejŁas w.* 7; a nic nie ani bogá/ ani ludzi niewytdaią nad w bogiem rościagać możliwości swoich *RejPs* 106v, 80v, 140, 181v, 193.

»wyzwalać (a. wyzwolon), wydrzeć, wywieść z (a. od) możliwości [czyjej]« (3 : 2 : 1): a przywieść ie na drogę wśey sprawiedliwości wywiodył ie zewśey możności sprzeciwnika náfego *RejPs* 34, 86, 212, 212v [2 r.]; *RejPos* 265.

Wyrażenia: »gwałtowna możliwość« [*szyk 2 : 1*] (3): bowiemesty [*Panie*] káfdego od gwałtowney możliwości wśtawiczny obrońca. *RejPs* 86v, 133v, 212v.

»możliwość kościelna« (1): Abowim możność kościelna/ iest poddana prawdzie bożej/ y od słowa bożego pochodzi *SeklWyzn* c2v.

»możliwość krolewska« = *regia potestas Mącz, Modrz* [*szyk 3 : 1*] (4): *BielKron* 78; *Mącz* 223b; Bo Krolewka możliwość łączno się obraca w tyranstwo/ niebędzieli poruczoná człowiekowi doskonałej cnoty. *ModrzBaz* 75v, 75v.

»możliwość świata tego, świecka« (1 : 1): A nic mię niefrách żadney możliwości świeckey gdym się ia poruczył pánu swemu *RejPs* 83v, 265.

»wielka możliwość« (1): Ktoryś wyzwalał iawnie wielekroć Dawidá y inych krolow wiele od wielkiej możliwości sprzeciwney *RejPs* 212v.

Szeregi: »możliwość albo przystęp« (1): iż nie wśytki rzeczy godzą się czynić/ ktorebyśmy łatwież przez możliwość albo przystęp mogli wykonać. *KwiatKsiąż* D2v.

»możność a srogość bicza« (1): A niedopuści nigdy temu rościągnąć możności swoiey á frogości biczą swego nád narodem ludu swoiego *RejPs* 193.

»zwierzchność i możność« (1): Nad każdym chcesz użyć [śmierci] osobnej zwierzchności I wszej możności. *RejŁas w. 7.*

b. *Wszechmoc boska, zdolność uczynienia wszystkiego, zwłaszcza tego, co jest sprzeczne z naturalnym porządkiem rzeczy; wielkość, potęga Boga; władza i opieka boża nad światem, Opatrzność Boża (o Bogu lub Chrystusie jako Synu Bożym); potentia, virtus Vulg, PolAnt; fortitudo PolAnt; potestas Modrz (609):* A on okazując możność swą rofkazał nie rosteć obłokom/ tak iż mánna iáko delicz pádáła śnich *RejPs* 115; A ręká twoiá iest prawie wśfey możności nápełnioná *RejPs* 131v; á głowy niewierne będą ftárte ná ziemi od możności twoiey. *RejPs* 165, 65v, 70v, 74, 75, 86v, 87 (43); *RejJóz* O7v, P3, Q2; Miękośz posłał swoiey duffy Gdyż się temu wopiekę dał Ktorego ćarth możnośc poznął A y ziec ten moczą swoyá Będziecz nawśfym pewną zbroyą *RejKup* p4v; A yż kniemu nieprzištali Moczo przy swem Panu ftali Iégo mozoć wyznawayacz *RejKup* f5, f4 [2 r.], f5; Tyś potarł możną głowę y wylorybowi [...] Twoyá możność y źrzodła obfite śprawuye/ Y rzekam hoyną wodę tak ná wśfem śśáfuye *LubPs* R3; Wyznam cyebye Pánye [...] Iżeś mye rozwelelił śprawą twej możności/ Mocą rąk twych prziwiodłeś mye k wielkiej rádości. *LubPs* V2; O moy Pánye y któryś Bog iest tákiej możności/ Aby tobie podobnym był w twoiey wśzechmocności/ Y któryś Bog iest tak mocny/ tak bárzo śtráźliwy/ Boś ty iedno śam Pan co tu czyniś wielkie dziwy *LubPs* gg3, A3v, B2v, C marg, Cv, C3 (92); Ktory áć ciála nie ma/ ále wśzytko moze/ Trzęfie niebem y zyemią/ y kołyśze morze. Ten wiatrom/ gwiazdom/ śłońcu/ moźnie rofkazuje/ A co chce tho możnoścá swą dziwnie śprawuie. *RejWiz* 112, A3v, 107, 109v, 110, 110v, 112 (18); *Leop Ps* 131 arg, 144/11; *RejZwierz* 107v; ábowiem możność moiá [Boga] przez krewkość bywa dokończóná [*nam virtus mea in infirmitate perficitur*; ábowiem moc (*marg*) moiá G. (-) w śłábości bywa potężnieyśza. *WujNT*]. *BibRadz* 2.*Cor* 12/9; Naprzod Oćiec początkiem iż iest Bośtwá wśzego Iest Duchem niezmiernym/ á w możności iego Zaden go nie przewyśzy/ bo iest Pan nád Pány Y Krol nád wśzemi Krolmi *GrzegRóżn* Nv, Nv; *RejAp* AA5v; Gdyż ośobye W. K. M. Pan Bog z możności swey/ nád tym narodem/ y nád thym ięzykyem/ Kroleśthwem á zwierzchnoścá/ przełóżyć raczył. *RejPos* A3; Iáko y Dawid nań wołał: Y iákoż nie ia mam śkryć Pánie przed możnoścá twoiá [*quo a facie tua fugiam?* *VulgPs* 137/8; kędy wćiekę od oblicza twego? *WujBib*] *RejPos* 78v; Ktorzy áć też niewiedzą co iest Bog [...] ále wśdy wiedzą iż iest Bog/ wiedzą iż śtworzył niebo y ziemię/ á opánowawśzy ie/ rządzi y śprawuie wśzytko możnoścá swoiá. *RejPos* 148v, 3, 6, 13, 20, 51v [2 r.] (39); A gdy przydzieś tu ná świat w oney swey możności/ Gdy nie z duśzą pópołu złączą zálę kości *RejZwierz* [272]v, 9, 263; Ktorzy w przewáźnym drewnie po morzu żegluiá [...] Ci vmieią powiedźić o páńkiéy możności/ Y cudách iego ná gębokości. *KochPs* 165, 143; *ArtKanc* Q, I7, I7v, P19; á wam wćiśnienie ćierpiącym odpoczynienie z námi w obiáwieniu Pána Iesulá z niebá z ánioły możności swoiey [*cum angelis virtutis eius*] *WujNT* 2.*Thess* 1/7, *Rom* 9/22, s. 695 marg; Com tedy nędźnik przedtym o twoiey możności, Ná morzu, wielki Boze, od inych ślychywał, Ze vbogim folgowác zwykleś, á bogacze Tłumić, zniźác, terazem śam doświadczył tego *CiekPotr* 62.

W szeregach z innymi atrybutami Boga [w tym: chwała (3), dobroć, dobrodziejstwo (9), dobroćliwość (4), jasność (2), litość, łaska, majestat, mądrość (2), miłosierdzie (3), prawda (2), sprawiedliwość, światłość (3), świętość, wiadomość (2)] (36): A niemogę nie inłfego wymyślić iedno iż z iego [Boga] fwiatołcią á zwielką możnołcią nie fie wyrownąć niemoże *RejPs* 113; WYfláwiaycie páná z wielkíey dobrotliwóci iego y zwielkíey możnołci iego iż on iest pan nád pány y krol nád krolmi á bárzo dobry *RejPs* 202v, 47, 125v, 157, 160, 202v [2 r.], 220; *LubPs* G2 marg, O2v, ff3; Aby oznaymili fynom ludzkim możność twoię y chwałę wielmożności krolełtwá twego [*potentiam tuam et gloriam magnificentiae regni tui*]. *Leop Ps* 144/12; wfiádz ná wyfokóci. (marg) To iest okaz możność y fprawiedliwoc twoię. (-) *BibRadz Ps* 7/8, I 1d marg, 6c marg; *RejAp* 21; Iż w ten čás wyrzycie fyná człowieczęgo przychodzącego ná obłoku w wielkíey fwiatołci á w wielkíey możności fwoiey/ złym ná ftrách á dobrym ná wielkie pociefzenie. *RejPos* 7v; A chocia y on wftąpił do Bogá Oycá fwego niebiekíego/ ále przedfię wfzęd y iest możnołcią fwoią/ wyádomołcią fwoią/ z oná fwiętá práwicá iego/ á wfzytko wie/ widzi/ y fpráwuie ná niebie y ná zyemi/ wedle woley fwoiey. *RejPos* 126, 4v [2 r.], 16, 68v, 184, [203] (14); *RejZwierc* 174, 265v; *RejPosWstaw* [21³]; *KochPs* 103; vmocnieni wfzeláká mocá wedlug możności iáfnóci [*secundum potentiam claritatis*] (marg) ábo chwálebney możnołci. G. (-) iego *WujNT Col* 1/11.

W połączeniach szeregowych (19): Albo ktorzy/ wfzechmocnołć iego/ chwale/ czefc/ możnołc/ ktoremu ynemu fтворzeniu przywláfczáiá *SeklKat* F3; *LubPs* gg marg; *BibRadz* II 135c marg; A fá [Osoby Boskie] iedney náture woley y możnołci *GrzegRóżn* Nv; *RejAp* 7; iż to iest ták wielki gofpodarz [Bóg]/ iż go niebo y zyemiá nigdy ogárnąć nie może/ á wfzęd y wfzęd y iest iftnołcią fwoią/ możnołcią/ y opátrznóciá fwoią. *RejPos* 293v, 34v, 150v, 207, 272, 275 (9); *WujJudConf* 23v; CHwalcie páná z iego fwiátobliwóci/ Chwalcie páná z iego wielkíey możnołci: Chwalcie z mocy/ chwalcie go Z dziwney wielkołci iego. *KochPs* 216, 210; Ale nas zbań ode złęgo, (marg) Bo twoie iest krolełtwo, y możnołć, y chwałá ná wieki. G. (-) *WujNT Matth* 6/13, s. 752.

W przeciwstawieniach: »możnołć ... iftnołć, wláfnóć« (2): Tákże ácz Pan iest pewnie fwá możnołcią wfzędzye/ Ale iftnołci iego práwy ftolec będz ye/ Nád wfzytkimi żywioły/ y nád wfzytki niebá *RejWiz* 153; w Imieniu Oycá Syná y Duchá S. iednego wyznawamy Bogá/ ktore imię BOG/ náleży do możnołci nie do wláfnóci [= wláfcwołci]. *WujJudConf* 23.

Wyrażenia: »Bog (a. Pan Bog, a. Pan) wszej (a. wszel(a)kíej) możnołci, wszęch (a. wszętych) możnołci; Pan możnołci« [szyk 11 : 1] (7 : 4; 1): NIemozemy cie inaczey zwac iedno panem wfzelyakíey możnołci boze wfłęchmogácy náfz: [...] przed ktorego ftráchem drzá angíeli y kazde ták ziemskie iako y niebieskie fтворzenie *RejPs* 134, 67, 72, 125v; Rzecźcie iż we wfłęch narodzyęch/ kroluie Pan możnołci/ Bo on raczył okrąg fwiátá ták mocnie tu opráwić *LubPs* V5v, N4, Q, V2v; Okáźze iáwnie miedzy wfzytkim twym ludem/ y miedzy pokoleniem twoim iżeś tj iest Bog wfzelkíey mocy i możnołci [*omnem potentiam et fortitudinem*] *BudBib Iudith* 9/15; *GrabowSet* T2, T3v; Pánie Boże wfzytkich możnołci [*Domine Deus virtutum Vulg Ps* 83/9] *KolakSzczęł* B3v.

»możnołć bostwa, boska, boża, (Pana) Boga« [szyk 93 : 23] (77 : 32 : 2 : 5): kto kolwiek to wzrzy tedy fie obaczy [...] iż wfłýtko iest wmożnołci bołkíey co fie kolwiek dzieie ná ziemi. *RejPs* 85v, 47v marg, 70, 110 marg, 119v, 134v (9); Wyfokołć gor y pagorkow y wfzytkich pol níłkołci/ Toś

wedle mieyc vfundował w twoiey Bołkiey możności *LubPs* X5v; A tak rácz dác miły Pánye s twey Bołkyey możności/ By były profte me drogi k twey Íprawyedliwości *LubPs* aa4v, B2v, B4, C2, E, G, Hv (24); Przypátruiąc íe Ípráwam Bogá niebiełkiego. Iáko wżytko możnością Bołtwá Íwego rżádzi/ A iáko Ípráwiedliwie wżytki Ítany Íádzi. *RejWiz* 76v, 2v; *RejAp* 2, 21, 51; Bo tu zrozumiej gdzie mowi: Iełli chcełz tedy możełz/ íz ten iuż práwie był vtwardził wiárę Íwá o możności Bołtwá íego íz on mógl pewnie bez wÍzech przypraw tylko íednym Íłowem vzdrowić ono okrutne zárázenie íego *RejPos* 45v; drugim też chce okazać możność Bołtwá Íwego/ íz on vmie y może kiedy chce y co chce wczynić ze wżytkimi możnościami Íwiáthá tego. *RejPos* 49v; A gdziec íe iuż czyiá pámiátká dzieie/ tám cí on [*Chrystus*] Íam bytnoścíá Íwá być nie może/ ácz wedle możności Bołtwá Íwe⁸⁰ oblicznie íełt przy káždéy Ípráwie Íwey *RejPos* 88v, 5 [2 r.], 10v [2 r.], 26v, 44, 46v (66); á tego bądż íft/ íz áłbo cie Pan probuie/ áłbo chce nád thobá okazać możność Bołtwá Íwego/ íz on to wżytko vmie odmienić/ á káždy Ímętek w prętká pociechę obroćić kiedy íedno raczy. *RejZwierc* 174, 10v, 174, 265v; Bo áczkolwiek możność Krolewłka nie ledá podobieńftwem íełt tu ná ziemi możności Bożey [*divinam potestatem*] *ModrzBaz* 75v; *ArtKanc* Qv, Q3v, Q15; *GórnTroas* 33; *LatHar* 695; *WujNT* 386; Tylko cíę pokornie profze/ Niech duchá twego odnołze. Aby mię w mey wátpliwoścí/ Bronił z Íwey Bołki możności *CzahTr* H3v.

bibl. [*Ps* 109/3] »czas, dzieñ możności« = *dies virtutis Vulg; dies fortitudinis PolAnt* (1 : 1): Stobá był záwždy poczátek moy/ íełtzcze zá czáfu możności twoiey [*Tecum principium in die virtutis tuae Vulg Ps* 109/3; Przy tobie przodkowánié w dzieñ możności twoiey *WujBib*] *RejPos* 231 [*przekład tego samego tekstu*] 150.

»dziw, cud, dziwna sprawa możności« [*szyk* 11 : 2] (6 : 5 : 2): Zápomnyeli ná wÍsem Páná Bogá wÍfełchmocnego/ Ktory okazał w Egipcye ím moc Bołtwá Íwego/ Iákye cudá możności Íwey okazał ím tám *LubPs* Y3, Q3, V6v, hh2v; íz poznawłzy [*Pan*] wiárę tych niewinnych profłaczkwów Íwoich/ nic nie profłony/ wnet tylko ná onę Íámę wiárę ich/ á ná onę profłotę ich wczynił dziw wielki możności Bołtwá Íwego Íwiętego. *RejPos* 235v, 5, 140 *marg*, 208v, 222, 234, 271, 294; *LatHar* 470.

»dziwna możność« [*szyk* 25 : 1] (26): *LubPs* C [2 r.], F3v, H4v, M4, P5v (14); A wżytek Íwiát gdyby chciał zniłczyłby w godzinie/ Ták íego dziwna możność náwłzem dziwnie Íłynie. *RejWiz* 49v, 114, 128; iáko wiekuiłte Bołtwo/ Ociec/ Syn/ y Duch s. opánowáło á ogárnęło dziwná możnoścíá Íwá/ wżytky mocy niebiełkie/ y zymłkie/ y piekielne *RejPos* [344], 5, 37v, [77]v, 87, 114v (9).

»majestat, stolec możności« [*w tym: stolec a majestat* (1)] (3 : 1): Bo iułz máiełtat możnoścí twoiey zágínáć nigdy niemoże *RejPs* 153, 97v; weżrzy w niebo/ á obácź íz to íełt Ítolec á Máyełtat możnoścí Bołtwá íego. *RejPos* 144, 191v.

»moc możności« (1): A ácz czáłem dłuogo chowa naczyńie złe á dłuogo mu círpi/ á to dla tego/ áby potym vkzáł moc możności Bołtwá Íwoiego naczyńiu przebránemu Íwemu. *RejPos* 74.

»mocny w możności swej« (1): Bo ten Bog moy [...] íełt ták mocny w możności Íwey y dziwnie círpliwy *LubPs* B6.

»niebieska możność« (1): íz widzyáł że Pan w niebyełkiey możności Íwoiey mowić raczył *RejPos* 188.

»nieczłowiecza możność« (1): [oczy apostołów] widziały święte człowieczeństwo iego [Chrystusa]/ łprawy iego/ y ony nie człowieczy możności dziwy iego. *RejPos* 208v.

»nieznośna możność« (2): y wdziwnych niebiełkich łprawach iego/ ktore iawnie okazuią nieznośną możnością [!] iego. *RejPs* 219v; *LubPs* C.

»opatrzność możności« (1): Oto ma [Jezus] być [z Kościołem] mocą łwoią/ opatrznością możności Bołtwá łwego/ łtrażá y opieká Anyołów łwoich/ á dziwná łprawá táiemną Ducha świętego *RejAp* 2.

»możność pańska, Pana« = *virtus Dei PolAnt* [szyk 53 : 6] (42 : 17): Iż wmożności panskiey włlytko zależy. *RejPs* 90 marg; Wtym pfal mie prorok wyłlawya możność páńłką/ w iego włalnym zmartwy włtaniu *RejPs* 144, 110, 115v, 140, 151v marg, 192v (10); Przypominánie dziwney możności Páńłkiej / ktorey pełno w niebie/ w ziemi/ w morzu/ y w káżdym namnyeyłzim łtworzeniu. *LubPs* R3 marg, A2v, Cv marg, C3 marg, E3, G2 marg (23); Nie dármoć Dawid woła o Páńłkiey możności/ Iż iest zázwdy dziwniełza tám ná wyłokości. *RejWiz* 152v, 116; *BibRadz* I 91a marg, *Iudith* 13/24, II 135c marg; Ale dla tego thák długo záchowan był w flepocie iego/ áby nád nim możność Páńłka byłá okazána. *RejPos* 74, 3 marg, 16, 74, 87, 163 (17); *BudBib Iudith* 13/24; *KochPs* 161; *SapEpit* A4; Ná to pátrząc vkrzywdzony/ Złęknie fie Páńłkiey możności *SzarzRyt* A4.

»sprawca wszej możności« (1): A ty miły pánie ktorys iest łprawcá włley możności/ odwiedz do tego czału myłli náłłe od błędu złołciwego *RejPs* 121.

»sroga możność« (2): *LubPs* R5; twoiá głowá [smoku] zázwdy łtárta być muł tym prętem żeláznym á tá łwiętá á łrogá możnością iego [Syna], *RejAp* 100v.

»święta, świętobliwa możność« [szyk 18 : 8] (25 : 1): abowiem przez możnoć twoię łwiętá iestechmy łtworzeni a przez dobrodzieyłstwo twoie iestechmy ku milołierdziu twemu przywiedzeni *RejPs* 202v, 29, 92; *RejJóz* Gv; PAnie Boże Krolu moy Pánie włzechmogácy/ W łwiętey możności twoiey tu włzytko máiácy *LubPs* hh4v, L3, T3, V3v, dd4, ee4 marg (9); *RejAp* 100v; ták iż pełná zyemiá y niebo iest/ ták iáko włzytki kory Anyełłkie wyznawáią/ tey możności łwiętey iego. *RejPos* 231v; iáko káźde koláno drzec á vpadác muł przed łtráchem tey możności łwiętey. *RejPos* [344], 29, 78, 79, 142, 191v (11); *RejZwierc* 10v.

»wielką możność« [szyk 16 : 2] (18): á iż by zrozumiełi [nieprzyjacieł] iż nikomu inemu iedno tobie krolewłkie ymię náleży á iż nikt zrownác niemoże zwielką możnością twoią. *RejPs* 124v, 47, 113, 202v [2 r.]; Ty wywodzilz łwe wyęźnie w łwey wyelkiey możności *LubPs* P5, M4v, S3v, V6, hh; iż tu ma przyść [Chrystus] ná łkończeniu łwiátá w wielkiey możności łwoiey/ y okázác to/ iákiey on wielmożności pánem był/ á iákiego krolełtwá krolom był. *RejPos* 5v, 4v [3 r.], 7v; *RejPosWstaw* [21³]; *KochPs* 213, 216.

»znak, znamię możności« [szyk 9 : 1] (9 : 1): Okázze możności łwey yákye dziwne známyę/ Zetrzy złołniká tego to okrutne rámyę. *LubPs* C3, P5v, S4v, T2v, Y2v, hh2; iuż łam [Pan] począł oczywłłcie iáwne znáki vkázowác możności łwoiey/ vmárłe krzełząc/ chrome/ flepe trędowáte/ vzdrawiáiąc *RejPos* 81, 222, 282, 283v.

Szeregi: »bostwo a (abo, i) możność« [szyk 4 : 1] (5): A tho ielcže ktemu/ iż ich tám máło było coby byli mieli zrozumieć Bołtwu ábo możności ie⁸⁰ [Jezusa]/ iedno iż ták z dáleka łłycháli iáko o

Proroku/ y dziwowáli mu fie iáko Prorokowi *RejPos* 221, 183, [203], 222, 286. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»możność a istność« (1): Słuchayże co im thu wnet Pan powiedzyeć raczył/ [...] ábychmy nie vnošili ná potim myfli swoich/ á dwornie łobie nie rozwažáli o możności á o iftności Pána tego. *RejPos* 231. [*Ponadto w przeciwstawieniu 1 r.; w połączeniach szeregowych 4 r.*].

»moc a (i) możność« = *potentia et fortitudo, virtus et potentia PolAnt* (6): *LubPs* E4v; *BibRadz Iudith* 13/13; Táme [Pan] wiele dziwow y znáków czynił z mocy onego Bołtwá śwíętego łwego á z możności swoiey. *RejPos* 170, 4v; *BudBib Iudith* 9/15, 13/13. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»możność a opieka« (1): iż narod nędzny ludzki/ gdy był odpadł prze grzech [...] przodká łwego/ á wypadł s tey możności á s tey opieki tego wielmožnego á wielkończzonego Bołtwá/ iuž był przyłzedł w połtuženłstwo á w opeikę [!] [...] czártá łprofnego. *RejPos* [344]. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»możność a opatrność« (2): Pátrzayże iż tu zwątpili zwolennicy o możności á o opátrności je^{go} y zdála fie im to rzecz nie podobna/ áby thák wiele ludzi miáło być pátrżono *RejPos* 183v, 335. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.*].

»prawica (a. ręka) a (i) możność« (5): Bo gdy iuž będzie nád thobą ręká iego/ á możność iego nád głową twoią/ á iż cie iuž práwye opánuie krolełtwo iego/ [...] żadna zła przygodá o cię fie pokušić nie będzie łmiáła. *RejPos* 206v, 78 [2 r.], 78v, 206v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»możność a rozkazowanie« (1): Gdiž włzytki domy/ włzytki zamki/ włzytki możności śwíatá tego/ łá w możności á w rołkázowaniu śwíęthym iego. *RejPos* 293v.

»siła, (i) możność« [szyk 2 : 1] (3): Okazałes łwą możność/ y dziwné siły/ Kiedyš z Aegyptu wywiódl łwóy naródl miły. *KochPs* 114, 117, 213. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»sprawa a (i) możność« (3): *RejPs* 151v *margin*; Narod á narod będzie chwalił łsprawy twe á możność twoię [*opera tua et potentiam tuam*] będą przepowíadác. *Leop Ps* 144/4; *RejPos* 304v.

»możność, wielkość« (1): Vczyńcye wyeczną chwałę tu yego [Pana] możności/ Chwalcye go według yego ták hovney wielkości. *LubPs* gg.

»możność i wielmožność« (1): ACžci iełt w ofobách rozność/ ále w iftności ich ná wżem iedyność. Rowna możność y wielmožność/ ále włzyłtkim iednáka poczciwość. *ArtKanc* I7.

»władza, (a, i) możność« [szyk 2 : 1] (3): *RejPos* 34v; *BiałKat* 108v; Przyznaycie/ o ziemłkie kraie/ Przyznaycie włzytki rodzáie/ Władzą/ y możność wiecznému Iednowłaycy niebiełkiému. *KochPs* 144. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»wola, (a) możność« (3): Ale ten Pan włzytko moczą łwą á rołkázowaniem łwym/ á thylko łłowem łwym włzytko czynił á rołkázował według wolej á możności Bołtwá łwego. *RejPos* 10v, [77]v, 294v.

»możność i (a) zwirżchność« [szyk 1 : 1] (2): á nic nas nie dotknie zwirżchność Páńłka iego [Chrystusa]/ ábychmy fie go bali/ á iżbychmy fie łękáli iáko Páńłkiey zwirżchności á możności iego/ á nie przełtępowáli náuk á połtánowienia iego śwíętego. *RejPos* 209v, 315.

W przén (16) : *RejPs* 67v; Włlytko Pan połtumi głółem łwey możności *LubPs* G4v; Iž Kriłtus P. iełt krolem niebá y zyemie/ á práwícá możności iego rołciágnęła fie włżędi *LubPs* T4v *margin*, M4,

V2v; Rufzże fię Pánie do odpoczynienia twego/ ty y Skrzyniá możności twoiey [tu et arca fortitudinis tuae]. *BibRadz Ps* 131/8; *RejPos* 2; O wiekniſty Boże [...] Ráczyſz ty nas vtwardzić Duchem fwey możności: Byłmy w tey prawdzie ſwiętey ftátecźnie wytrwáli *ArtKanc* L2v, L2v.

W charakterystycznych połączeniach: cień możności, duch (2), głos (2), miecz, prawica, ręka (2), skrzydła (4), skrzynia.

Wyrażenia: »boska możność« (2): Przyimi myę pod ſwięte ſkrzydła twey boſkiey możności *LubPs* D4, ccv.

bibl. »przepasany możnością; możnością się przepasać« = ozdobiony mocą; accinctus potentia Vulg (1; 1): Leop Ps 64/7; NA krzyżn ten wiſiał/ który odchłań piekielną złupił: możnością fię przepáłał/ trzeciego dnia zmartwychwítał. *LatHar* 388.

»ſwięta możność« [szyk 2 : 1] (3): *LubPs* O6, Pv *marg*; Gdyż przed tym widzyeli [ludzie krainy onej]/ iź iedno cieniem fwey możności ſwiętey vzdrawiáło wiele niemocnych ono ſwięte á możne Boſtwo iego. *RejPos* 204.

Przen (53) :

a) Metonimicznie: Ten, który jest wszechmocny; Bóg, Chrystus (16) : ſtrać [Panie] zoney nádętey pychy ony mocarze/ ktorzy opuſciwſſy możność twą dufáią ſobie *RejPs* 212v; Y wſſyſcy wciſnyeni ciſńcye ſie do nyego/ Kłádac nyewinne ſercá przed możnoſcyą yego. *LubPs* O6v, F2v, aav, bb5v; Odſtęp odemnie miły Pánie/ bomci thego nie godzien ábych ſthał bliſko możności twoiey/ á vpadł ná kolána [Piotr] przed onym ſwiętym Boſtwem iego. *RejPos* 177, 26v; *ArtKanc* Q11v.

Wyrażenia: »boska możność« (7): Zmiłuyże ſie według ſlubow twey Boſkyey możności. *LubPs* bbv, aa5, aa5v, bb2v, bb4, bb6; Tu iuz nie mogła wytrwác oná Boſka możność iego/ á wnet mu powiedzyeć raczył *RejPos* 200.

»ſwięta możność« (1): Aż nie mogła wyćirpyeć/ możność ſwięta iego/ Y pobudził człowieká/ według zdánia ſwego/ Marćiná z Witemberku/ Doktorá zacnego *RejZwierz* 107v.

b) Przejawy wszechmocy bożej, cuda, czyny niezwykle [pl] (37) : *RejPs* 30v, 119, 153v; (*marg*) Dzywne ſprawy Boſkie (–) Bo Bog dzywnie ſwe możności na wſzem okazuie A żadny tego nie doznał iako czo ſprawuie *RejJóz* O8; Ey nyewyem ktoby myał być thák bárzo nyedbáły/ Znáyac ſtrách możności twych co przed tym bywály *LubPs* ee6v, Pv; Iź práwicá twoiá miły Pánie podniołá mnie/ á práwicá thwoiá wypełniá nádemną wſzytki możności twoie. *RejPos* 78.

W połączeniu szeregowym (1): w ktorym [Panu] ſie iáwnie á iálnie okazały wſzytki ſprawy/ dziwy/ y możności Boſtwá tego pod zákryciem człowieczeńſtwá iego ſwiętego. *RejPos* 294.

W charakterystycznych połączeniach: (wy)dziwować się możnościami (2), przypatrzeć się (3); okaz(ow)ać możności (4), wysławi(a)ć (rozſławić) (7).

Wyrażenia: »możności boſtwa, boſkie« [szyk 8 : 3] (7 : 4): RejPs 131; (*marg*) Dziwy ſpraw boſkich (–) Wnet napilniey pytay ſie o Boſkich możnoſciach. *RejWiz* 10; *RejPos* 114v, 177 [2 r.], 204, 231v, 272, 294 [3 r.].

»dziwne możności« (7): Tu prorok dzywnie przywodzi człowieká ku chwale páńſkiey przypomináiąc mu dzywne możności iego á żártuiąc z inych bogow pogáńſkich. *RejPs* 201, 131v,

202v; *RejWiz* 111v; Iuż też y oczyma śwemi widzieli dziwne możności Bołtwá iego [*Chrystusa*]/ gdy przed ich oczymá vmárle krześli/ chore vzdrawiał *RejPos* 114v, 206, 272.

»możności pańskie, Pana« [szyk 7 : 2] (5 : 4): Wyfláwiá prorok rozliczne możności pánfkie około poftánowienia niebá y dziwow iego/ á takież ziemie y wod rozlicznych *RejPs* 151v, 150, 202v; *LubPs* Y2, aa3v, dd4v; *RejPos* 11, 212v [2 r.].

»wielkie możnoci« (1): wyfláwiáiąc wielkie możności pánfkie *RejPs* 150.

Szeregi: »bostwo a (i) możności« [szyk 1 : 1] (2): á połyłác dużyczkę swoię/ pytác łie o możnościach Páná śwego y o naświetłym Bołtwie iego. *RejPos* 11, 242.

»możności i (a) dobrodziejstwa« (3): *RejPs* 202v; A Páná śwego [*człowiek*] nie tylko áby wfpomionác miał/ ábo łie przypátrzyć Bołkim możnościám á dobredziejstwám iego miał/ ále czáfem ledwe weźrzy w niebo gdzie ieft łtolec á Máiełtat iego. *RejPos* 204, [278]v.

»możności i dobrotliwości« (1): A ia będę wyfláwiáł możności twoie y wyznáwał dobrotliwości twoie *RejPs* 164.

»dziwy a możności« [szyk 3 : 1] (4): á włzákoż [*Bóg*] iáko chce/ á kiedy chce/ á ktorým kftaktem chce/ może okázác włzytki dziwy á możności Bołtwá swoiego. *RejPos* 294, 177 [2 r.], 212v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»obrony i możności« (1): O dziwnych obronách y możnościach bołkich y iáko miał poftánowić krolá nad ludem swoiem *RejPs* 131.

»sądy a możności« (1): Ale iáki [*Bóg*] ieft ábo co łpráwuie/ niepoścignione żadnym rozumem łády á możności iego/ to v mnie po tákowych rozumiech máło. *RejZwierc* 195v.

»sprawy a możności« (2): Częgo nie dał innym narodom/ ktorzy áni łie przypátrzyć/ áni łie przyłłuchác nie mogá iego Bołthwu świełthemu/ áni wyfláwić dziwnych łpraw á możności iego. *RejPos* 206, 283v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»tajemnice a możności« (1): Iż Duch świełty włtápi do łercá twoiego [*Maryi*]/ á táfemże záfemi y łpráwi w tobie włzytki táfemnice á ony dziwne możności Bołtwá śwego. *RejPos* 272.

2. *To, co pozwala być możliwym, co daje przewagę nad innymi: niezwykła siła (fizyczna), zamożność, majątek, bogactwa, władza; też przejawy tego: wspaniałość, splendory, majestat; potestas Vulg, PolAnt, Modrz, Cn; potentia Modrz, Cn; fortitudo, virtus Vulg (89) : vpomina bogacze áby łie niekocháli wmożnościach swoich y iákoby ich włafnie mieli vzywác. RejPs 90, 29, 69v, 78v, 94, 106 marg (10); Saffowałes Złótem włfedze Rozlicznemj moznófczami Ktemu Ludłkemi Dulfami RejKup bb7v; BielKom G2v; LubPs R, Rv marg, gg3; RejWiz 86v, 153; Popróżnicym prácowáł/ bes przyczyny/ á márníem możność swoię łtráwił [*vane fortitudinem meam consumpsi*; popróżnicy łtráwiłem síłę moię WujBib] Leop Is 49/4; W téy Koronácýey Saulowéy ná oko widzimy/ iákíey śwíátości itéż możności pełná ieft Koronácya Królewłka OrzQuin V; RejPos 3, 72, 82v, 138v, 159v, 191v, 297; ModrzBaz 75v.*

W połączeniach szeregowych (11): Przed tą [*mądrością*] mułzá włtępic włzytki śwíátá tego/ Spráwy/ rády/ możności/ y bogáctwá iego. *RejWiz* 62v; *RejAp* 33v, 105, 106v; bo chocia pánłtw/ krolełtw/ bohactw/ á możności tyle/ ile ony miály/ te niemáią/ iednák chęci do łweywoley/ ieft w nich ták wiele. *GórnDworz* Z6v; *RejPos* 72, 116v, 293v; onác [*prawda*] ieft mocą/ krolełtwem/ możnością/

y máiefstatem [*fortitudo et regnum et potestas et maiestas*] ná wieki wieczne. *BudBib* 3.*Esdr* 4/40; *PaprPan* X3; *WujNT* 2.*Thess* 2/9.

W przeciwstawieniu: »cnota ... możność« (1): Więcej się w cnotach niż w możności kochać. *RejLas* w. 59.

W charakterystycznych połączeniach: pełny możności; opuścić możności (2), użyć (2); ufać możności(am) (2); (roz)dać możności (3), wzgardzać (wzgardzenie) (2); szafować możnościami; dufać w możnościach (2), kochać się (3).

Wyrażenia: »możności doczesne« (1): Bo niechay oni iáko chcą w mnińmáníu fwym możnościam tym doczeńnym vfáią *RejPos* 4v.

»możność krolewska« (2): Sceptrum możności krolewfkiey twoiey [*virgam virtutis tuae Vulg Ps* 109/2; Łalkę mocy twoiey *WujBib*] pośle s Syonu Pan tobie *RejPos* 231 [*idem*] 232.

»niebieska możność« (3): Bo Pan Bog w kołcyele fwym fwiętych ípołeczności/ Závždy tu przemyełkawa s fwey dobrotliwosci/ Chocyałz ítolicá yego w nyebyełkyey możności. *LubPs* C3v, ff4; *RejWiz* 2v.

»możności świata (tego), świeckie« [*szyk* 11 : 1] (9 : 3): Iz więcej wazy łaska paska niż wfiythki możności świata. *RejPs* 54v *marg*, 72v *marg*, Ff3; *RejAp* 33v; Y nádzyewáli íe/ íż [*Jezus*] im [*apostołom*] miał rozdać miáftá/ zamki/ y íne możności fwiátá tego *RejPos* 66v, 7, 10, 26, 72 [2 r.], 230v, 293v.

»możność wielka« (1): Thedy íey dał on Smok fwą moc/ y możność wielką [*virtutem suam et potestatem magnam*; moc íwoię y władzą wielką *WujNT*]. *Leop Apoc* 13/2.

Szeregi: »bogactwa, (i, albo, ani) możności« = *potentia et divitiae, opes ac potentia* *Modrz* [*szyk* 4 : 4] (8): Každy mię ínich írogo ífuka Bo ínich každy wiele dufa. Wíwích bogactwach y możnościach *RejKup* b8; *RejAp* 146v; *RejZwierc* 145, Bbb; *WujJudConf* 243v; Moźni w bezpieczeńftwie máią íwe rzeczy / vfáiąc możności y bogáctwam íwem. *ModrzBaz* 64, 131; *GórnRozm* L2v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 5 r.].

»możności ani majątności« (1): gdyż łą ták vftáwiczne á rozliczne złości náłze/ á nie odkupione żadnemi możnościami áni máiętnościami náłzemi. *RejPos* 246.

»moc i możność« (1): *Leop Apoc* 13/2 *cf* »możność wielka«. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.].

»możności i nadzieje« (1): opuściwfiży możnoścíy wfiythki nádzíeie fwiátá tego. *RejPos* 26.

»ozdoba i możność« (1): Iz po dżíś dżíeń pátrzyćie ná pány y krole íwoie/ pomázáńce Bożé/ y z ích íię ozdoby y możności vwefelaćie *SkarKazSej* 666a.

»możności a pycha« (1): ktorzy nic niedbáią o bogá tylko wmożnoścíach á wpyłfe íwey położyli nádzíeię íwoię *RejPs* 106.

»siła, możność« (1): Ręczęć z náłzym Wáłentem nie wygrałz w tey ítronie/ Bo tu síly możności ták wiele záłtániełz *PaprPan* P2. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.].

»możności a sprawy« (1): íż íie nie miály zyáwíáć około nyego możności fwiátá tego/ íedno możności á íprawy kroleftwá onego niebiełkiego *RejPos* 10. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.].

a. *Siła zbrojna, potęga militarna; wojsko; fortitudo* *HistAl*; *manus* *PolAnt* (14) : ktorzy pokládáli nádzíeię wmożnoścíach íwoich y zołtáli leżący ná poliach miáfto gnoiu *RejPs* 124, 114v, 118v; *Dárius*

[...] wezwał wielką wielkość ieznych y piefzych [...] máiąc nádzieię z zaftępern fwym przewyciężyć możność Alexandrá *HistAl* E5; *LubPs* K2, Z3v; HAnnibál Kártágińki gdy walczył z Rzymiány/ A iż nigdy nie zrownął z nimi możnościami/ Rozmáite hánfzlaki ná nie wynáydował/ Máłym pocztem wielkie ich woýfká przelámował. *RejZwierz* 39v; *BibRadz Ex* 14/8.

W połączeniu szeregowym (1): A ftám tąd on wiele kroć łamał wftyki możności/ fprzećiwne ftrzelby y miecze borzące y ine náuwałności waleczne *RejPs* 111v.

W charakterystycznych połączeniach: *dufać możnościam; łamać możności, zetrzeć (2), zwyciężyć; położyć nadzieję w możnościach (2).*

Wyrażenia: »przyprawy możności« = *uzbrojenie, środki do walki (1):* Położyli niektorzy nádzieię zwycięstwá fwego wrozmáitych przyprawach możności fwoich/ á my tylko wnádzieię fpomożenia páńfkiego *RejPs* 29.

»sroga możność« (1): Iákoś też zgromił y Iabin przy ftrumienyu Kizon/ Iż ieft w frogiey możności fwej ták przed tobą zelżon/ Abo yákoś też v Endor wylkye woýfká zborzył *LubPs* S6.

»możności świata tego, świeckie« (1 : 1): Bo nie z woýfki/ áni z żadnemi możnościami fwieckiem/ iedno iż w ręku iego miáła być zákryta moc iego. *RejPos* 3, 16.

W przem (1) : Atho wnet małz gothowa [!]/ zbroię á pewną obronę/ iáko fie małz vbrać á kogo fobie ná pomoc małz fzukác przeciwko tym możnościam iego. *RejPos* 78v.

b. Umocnienie, obrona (4) : Weźm ná fię tarcz możności á mocy twej zbroie *LubPs* I2v.

Wyrażenie: »dziwna możność« (1): ftanie mi to [obrona Pańska] zá pewny zamek/ dziwną możnością opráwiony *RejPs* 140.

W przem (2) : Bo knam przyftaną yni národowie iáko Gálaad y Manáfes y Ephraym możność głowy nálfey. *RejPs* 88v.

W połączeniu szeregowym (1): O Pánie tyś ieft moc y możność moiá/ y wćieczká moiá czáfu vtrapienia [fortitudo mea et robur meum et refugium meum] *BibRadz Ier* 16/19.

c. Nadzwyczajne sposoby, czary, siły tajemne (3) : *RejPos* 265v.

W połączeniu szeregowym (1): vkazuiąc im dziwne figle fwoie/ dziwne guflá á czáry fwe/ dziwne á nieprawdziwe możności fwe/ ktorich iefzcze y dziś wielekroć ludzie wzywáią/ á w nich nádzieię máią. *RejPos* 71v.

Wyrażenia: »dziwne możności« (1): *RejPos* 71v cf *W połączeniu szeregowym.*

»możności świata tego« (1): gdyż wfprowadliwienie náfze przed Máyeftatem fwiętym iego nie może być z żadnych możności fwiátá thego/ áni z żadnych możności nálfzych *RejPos* 265v.

3. Ludzie mający władzę, panujący nad innymi, budzący postrach i posłuch; istoty nadprzyrodzone; siły natury (41) : GDyż żadna możność przed ftrachem boftwa twego wytrwac niemoze aby fie wczem mogła fprzećiwic fwiętey woley twoiey *RejPs* 112, 161, 165v, 196 marg, 196v; *LubPs* S6; Gdyż oná [prawda] ieft w obronie nie ledá możności/ Tey broni y ták fie zwał on Pán z wyfokości. *RejWiz* 2; *SzarzRyt* B3.

W połączeniu szeregowym (1): Bo kyedy Pan odstąpi iuz fie [diabli] nic nie boią/ Ani krolow ni kfiążąt niż żadnych możności *RejWiz* 95v.

Wyrażenia: »możności niebieskie, nieba« (6 : 4): á tak chwalcie go nietylko prófte stworzenie iego ále y ángieli y wślytki ine możności niebieskie prze dziwne íprawy iego. *RejPs* 217v, 131v, 141; *LubPs* ff4; Czego žádný człowiek áni žádný mocarz vczynić nie może/ áby miał tylko łowem rofkázowác wrzodom/ czártom/ wiátrom/ morzu/ y iným wślytkim możnościam niebá y zyemie. *RejPos* 213, 26v, 34, 39v, 72, 345.

»możności piekielne, piekła« (2 : 1): racz radśley miłosciwie wydrzec nas zmożności piekielnych aby nad nami zwierzchności zadney niemiały *RejPs* 128v; Abowiem they iedno á żadney inśzey nigdy nie będą mogły złámác áni zwyciężyć żadne brany áni żadne możności zyemśkie áni piekielne. *RejPos* 302, 116.

»możności świata (tego), świeckie« (13 : 1): Iuż chwałá á wyelmożność kroleśtwá twoyego/ Przewyzślyłá możności wślytki śwyátá tego. *LubPs* ff, F4, V6v *marg*, Z4, Z5v *marg*; *RejWiz* A3v; *RejAp* AA5v; chociay on oładził/ potłoczy/ wślytki kfiążęta/ wślytki możności tego świátá/ á nie chce áby nád iego wiernymi inśza moc pánowálá/ iedno moc iego/ á kroleśtwo iego święte. *RejPos* 131, 49v, 109v, 124v, 131v, 301v; *ArtKanc* Q15.

»wodne możności« (1): Acz rozmáite wodne możności podniośly fumne burzliwości swoie *RejPs* 138v.

»możności ziemskie, ziemie« (5 : 4): Iedno rácz kákwem wzrokiem śwem wezrzec ná nas inádnie fie okaże moc twa nád wślemi możnościami ziemśkimi *RejPs* 120, 141; *LubPs* ff4; gdyż on był Pánem y Krolem wślytkich możności niebieskich y ziemśkich. *RejPos* 72, 26v, 34, 39v, 213, 302.

Szeregi: »możności a stany niebieskie« (1): Azaż tám nie było wielkie wefele á wielką rádość wśzech możności á onych ítanow niebieskich/ gdy widzyeli áno Krol [...] idzye do Máyełtatu swoiego *RejPos* 345.

»możność a (ani) strach« [*szyk* 1 : 1] (2): á żadna mu ina możność/ áni ítrách świátá tego w tym ítrálzen nie będzie *RejWiz* A3v; *RejAp* 41.

W przeni (2) :

Zwrot: »zagrzmieć możnością, możnościami« (1 : 1): Bog w Máyełtacye śwym zágrzmyał możnościami *LubPs* G4, E.

4. *Wielkość albo mnogość czegoś; duża siła oddziaływania, skuteczność* (61) : I dziwne ye íprzećwicy ich ná wślem trapili/ Pod możnoścya okrutnych rąk śwych ye vniżyli *LubPs* Y3v, G4 *marg*, gg5, hh; Ták iż gdy kthorey [*gwieździe*] s czálem możność iey przypádnie/ Wiele śwym przyrodzenyem tu ná świecie władnie. *RejWiz* 128v; Też ieft hetmanowi albo Xiążęciu potrzeba yżeby dział możność y ich pożytek vmiał znać *KwiatKsiąż* O4v; *RejAp* 147; Stoi [...] Pan twoy nád tobá płáczący [...] y ze wślytkimi możnościami wślytkich korow niebieskich/ czekáiąc á prágnać vznánia twego. *RejPos* 196v; *RejZwierc* 2v; *Calep* 351a; *PowodPr* 57.

W charakterystycznych połączeniach: *możność głosu, okrętów, rąk (ręki)* (2), *rozkoszy, wojska, wszystkich korow niebieskich.*

Wyrażenia: »dziwna możność« (1): A thákże też y gwiazdy choć fie widzą mále/ Ale w dziwnych możnościami zázwrzdy będą trwałe. *RejWiz* 128v.

»wielka możność« (1): Pleban powieđa odpulthy wielkoy możnoścyy. *RejKup* K.

a. Potęga, ogrom, wspaniałość; siła budząca podziw lub przerażenie (o czymś boskim) (48) : ZBawicielu nałz [...] położywłsy dułfe nałfe przed możnołcią nog twoych poządliwie wołamy ktobie *RejPs* 64; Niedawno widząc możnołć dziwow ie⁸⁰ ktorą on dla nich czynił w egipcie *RejPs* 116, 110, 165, 173v, 212v; Gdzyełz vcyec mam przed możnołcyą oblicza Boskye⁸⁰ *LubPs* ee; Przed możnołcią łłowá iego [Boga] trwoży łie zówzdy łwiát. *LubPs* E marg, C3, D4 marg, E3 marg, E4v, X5 marg (8); *BibRadz Eccli* 17/7; A od tych mędrkow á wymyłłáčzw łwiátá tego/ y nád tymi wyniołłemi rozumy ich/ obyecuie Pan okázác możnołć łrogołci łwey/ ták iż im zá tę niewiáre łch włzytko od nich odiác będzyc raczył. *RejPos* [290]v, 232.

Wyrażenia: »dziwna możnołć« (1): A owłłem ony włłytky dziwne możnołci łpraw twoich/ á pámiátkę wielmožnołci y łprawiedliwołci twoich obfitemi łlowy mieli by włpominać *RejPs* 213v.

»možnołć imienia pańskiego, božego, łwiętego« (6 : 2 : 1): A rácz okázác możnołć imyenyá twoyego/ Ráčz nas nędzne wybáwić *LubPs* S2v, B4v, Cv, E3v, O3 marg, P3v marg (9).

»možnołć (łwiętej) ręki pańskieej, prawice pańskieej (a. Boga), ramienia pańskieego« (12 : 5 : 2): á ia zá czáłow łwoich łudziom bęđącym/ bęđę wyłławiał możnołć ramienia twoego *RejPs* 104, 116, 159, 162, 198v; Abych wyznał chwałę łtwoyego imyenyá/ A wyznawał możnołć twoy łwyętey práwice/ Zeł mye raczył wywyełć s ták łrogyey cyemnice. *LubPs* ee4, C3, Ev, P3, dd5, dd6v (11); Iż y ná niebie/ y ná zyemi/ y w piekle/ y w morzu/ włzędy dołięga możnołć tey práwice Bogá Oyczá tego niebiełkiego. *RejPos* 231v; Vpokorzcie łie moi mili bráciłzkwie pod możnołcią ręki Páńłkiey *RejPos* 328v, 188.

»wielkieej możnołci« = *možny, potężny* (2): Wyelkyey yełt możnołci głos Pána náłłego/ Bo włłytko łtworzenye w połłufłeńłtwey yego *LubPs* G4v; *KochPs* 40.

Szeregi: »možnołć a moc« (1): On wywyodł łud Izráełłki z łudu pogáńłkyego [...] W możnołci rámyenyá łwego á mocą łwey ręki *LubPs* dd5.

»władza i możnołć« (1): Głos páńłki wielkieej władze/ y wielkieej możnołci. *KochPs* 40.

5. praw. Moc prawna, ważnołć, urzędowe uznanie (2) : a ielły przerzeczeny połłowie na tho łie zezwolicz niebenda chcieć thedy they wypiláne artyculy nikczemne y zadny możnołczy nie mayá bidz rozumiane *ConPiotr* 35.

Szereg: »ważnołć i możnołć« (1): wyiáwłzy to/ żeby w tákíey kauzie y áktciiéy/ o ważnołci/ y możnołci zapiłów łądownie połłozonych [...] między łtronámi controwerłia łie włczęłá *SarnStat* 1165.

6. Możliwołć; to, na co kogo stać, zdolnołć, zdatnołć do czego; okolicznołci sprzyjájące, brak przeszkód lub trudnołci; facultas Mącz, Modrz, Calep, JanStat, Cn; vis PolAnt, Mącz, Calep, Cn; potestas PolAnt, Modrz, Cn; posse HistAl, JanStat; potentia PolAnt, Cn; virtus Vulg; materia Mącz (120) : Facultas, proprie facilitas agendi – Moznosc. *Calep* 405a.

možnołć czego (7): BOże ktory małz włłytkę możnołć włłelkiey pomłty nád koždem *RejPs* 139, 218v; *KromRozm I* F4v; *KwiatKsiąż* E; Materia benefaciendi, Możnołć dobrze vczynienia. *Mącz* 211b; Ale káždego karánia przyczyná ma być oná/ áby złyeh łudzi łmiálołć/ á łzkodzenia możnołć powłciągáłá/ á od grzełzenia odłtrałzálá. *ModrzBaz* 79, 82.

možnołć czyja [w tym: pron poss (5), G sb (2)] (7): że my [...] ku dobremu Rzeczypospolitej [...] co z najwiętszej możnołci naszej będzie, przed nogi WKM Pana swego poniesiemy *Diar* 76; *LubPs*

R2; (*marg*) Iftności niewidome iáko mocz máiá. (-) Ale wedle rozumu pátrż iáko iftności/ Chociay fá niewidome/ czynią fwe możności. Kwiatek pyękny máła rzecz choć ítoi z dáleká/ Nie widác go/ á wonność záleci człowieká. *RejWiz* 112v; *KwiatKsiąż* K2, K4v; *Mącz* 343b; A może żaden odemnie nieczekác [...] doftáttecznego opifánia praw. nie íeft rzecz moiey możności [*non est hoc facultatis meae*]: á potrzebuie czáfu y pilności więcey. *ModrzBaz* 73v.

cum inf (3): *RejPs* 66v; Ciáło zábijáiąc/ iuz możność wftánie/ Grzechem y złościámi ciebie gniewác Pánie *GrabowSet* S, C.

W połączeniu szeregowym (1): ták iż rozumy ich ku vznányu bogá y woley yego ítęmpyáły/ á pochop/ chuc/ y możnoć ku wypełnyányu woley yego [...] bárzo obcyęzáłá. *KromRozm III* A7v.

Frazy: »jak będzie [czyja] możność« = *jak będzie mógl, na co go będzie stać* (1): zem doftal fwey prawey oyczifni tą bogatą zaplatą y bede yá placycz yak będzie moya możnoćz poniewoly poky będzie yako bila pyerwey *LibLeg* 11/57v.

»(do)staje [komu] możności« [szyk zmienny] (2): Ciérpliwość ma mieć wietfzá/ im więcý doftáie Možności człowiekowi/ którą íam bóg dáie. *GórnTroas* 22; *GrabowSet* P3.

»ile [czyjej a. komu] możności (z)staje (a. stawa)« (3): *RejPs* 150; która áby od náfzych gránic dáleko byłá odegnána/ káždy prawdziwy íláchćic/ ileby możności iego zftawáło [*quantum in unoquoque virium sit et facultatum*] miałby íię ítárác. *ModrzBaz* 73; *OrzJan* 4.

Zwroty: »być w możności [czyjej]« = *ktoś może* (1): Bowiem on gdy raczy ofułfyć ziemię to íeft wlfytko wmožności iego/ á prze niedoftátek ozywienia iey wczynić nieplódną *RejPs* 160v.

»dać możność, użyczyć możności« = *pozwolić, umożliwić* (2 : 1): y iáko íem pan bog dał możnoć wfelyákich íádown ná ziemi *RejPs* 218v; *OrzQuin* R3v; Vżycz Pánie możności/ Gdy złofne czáfy trapią żáłobliwie/ Bym krzywdy nioł íierpliwie *GrabowSet* K2.

»mieć możność« = *móc* [szyk zmienny] (4): y zchlubliwoći oney nieprzyiácielá náífego/ którą ítego miał iż miał możnoć nád námi złą wolą íwą wypełnić. *RejPs* 66v, 139; *ArtKanc* K15v; gdyż to íeft íkutek wolności/ Zyc iáko chćieć/ bo íługá nie ma tey możności. *KołakCath* C3v.

»wszeláką możność íwą obroćić [ku czemu]« = *usilnie starać się o co* (1): Omne consilium, studium, officium, operam, laborem, diligentiam, fidem, benevolentiam ad amplitudinem alicuius conferre, Wízeláką możność íwą obroćić ku powiśfżeniu czyiemu. *Mącz* 122c.

»odjąć (a. odejmować) możność« = *uniemożliwi(a)ć* [szyk zmienny] (2): Eripere facultatem, Možnoć odyąc/ to yeft/ przefzkodzić áby nie mógl k temu álbó owemn przifć. *Mącz* 346c; á kto ábo przekaża ábo odeymuie wrzędowi możnoć czynienia co ná iego powinnoć należy [*privat magistratum potestate faciendi sui officii*]/ ten [...] niech będzie zá wyftępnego przeciw máíeftatowi ofádzon. *ModrzBaz* 82.

Wyrażenia: »możnością swoją (a. moją)« = *ile może, ze wszystkich sił* [szyk 2 : 1] (3): Bo káždy oyczynnie fwé/ przyiácielom a íamému íobie/ możnością íwą dopomotz powinieⁿ íeft *OpecŻywSandP ktv*; *LibLeg* 11/[32²]v; Niech znam moią możnością wielkie tve [Boże] lutości. *SzarzRyt* B2v.

»wszeláką możnością, wszytką íwą możnością« (2): *BielŻyw* 168; A práwie oślep/ wízeláką możnością Ná cudzą íkázę/ ííły fwe gotuie. *GrabowSet* F2.

»ze wszej (a. wszytkiej) możności swej« (6): *RejPs* 87v; Iż będyełz miłowiał Páná Bogá twego ze wżey możności fwey/ á bliźniego fwego iáko sam liebie. *RejPos* 222v; ktory fie o to ftárałz ze wżey możności fwey/ ábyś ten nędzny żywot fwoy ták ftánowił á ták záchowywał iákoby fie wždy też podobał Pánu Bogu thwemu. *RejPos* 296v, 230v, [236], 240.

Szeregi: »chuc i możność« (1): ále y wolą náłfę nápráwya/ á chuc y możnołc nam dáye ku wypełnyenyu przykazánya y woley bożey *KromRozm II* k3v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»możność i siła« [szyk 2 : 2] (4): *KuczbKat* 80; Ípólną pomocą My oboiégo narodu Prełaci/ Rády/ *Barones*, y wżyftki ftany pomagác fobie mámy [!] wżyftkiemi síłami y możnościami *SarnStat* 1022. *Cf* »wedle síly i możności«.

Wyrażenia przyimkowe: »podług możności« = *ile można, na ile kogo stać* (4): Iam to dawno pred fię wziął [!]/[...] dobrze dzierżec o białychgłowach/ y broníc ich podług możności. *GórnDworz* Hv.

~ *podług możności czyjej* [w tym: *pron poss* (2), *G sb* (1)] (3): *GroicPorz c*; *KwiatKsiąż* K4v; żebym ze wżąd/ podług możności mey/ W. M. iáko przyiaćielowi mnie zdawná záchowálemu/ vczynność moię y chęc wżeláką rad pokázował. *WerKaz* 277. ~

»wedle, według możności« = *secundum potestatem a. vires PolAnt; secundum virtutem Vulg; pro modo facultatum, quantum facultas feret nostra Modrz; iuxta facultatem JanPrzyw; pro posse, quantum possibile JanStat* (43 : 24): áby ieden drugiemu wżythkiego dobrego życzył/ rády dobrej w potrzebách dodawał/ wedle możnołci zápomagał *GroicPorz* mm4; *KrowObr* 128, 128v; *BielKron* 261v; *SienLek* 164v; *BiałKat* 28v; *WujJud* 145; *SkarŻyw* 440; o chwałę fię Bożą wedle możności ftáramy *NiemObr* 150; *WujNT 2.Cor* 8/3; ále chcąc wedle możności tego záchroníc *SarnStat* 1236; *KlonWor* 53.

~ *wedle możności czyjej* [w tym: *pron poss* (46), *G sg sb i pron* (6)] (52): ze wfythką moyą pylnołzczyą a według mey nawyathłzey możnołczy thczą tho pylne opatrowacz, a thego pylen bycz *MetrKor* 37/4, 40/174, 46/65v; *ConPiotr* 30v [2 r.], 34v; *SeklWyzn* d3; *KromRozm II* n3v; *GroicPorz* g2, m; *KrowObr* 32v [2 r], 36; *BibRadz 1.Esdr* 2/69; *BielKron* 96v; *OrzQuin* G4v; *SienLek* 191; *RejAp* 70; *RejPos* 84v, 120, 328, 336; Płáczmy tedy bráćiéy náłzéy vmárléy: wfpomagaymy ié wedle możności náłzéy/ iáko możemy *BiałKat* 356; *WujJud* A7v, 93; *RejPos* [21²]v; *BudBib Eccli* 14/13, 29/25; *CzechRozm* A4v; *ModrzBaz* 6v, 101, 121; *SkarJedn* 289; zdáá mi fie rzecz byc potrzebna/ ná tym pierwfzym poczátku *Kroniki Rukkiey*/ ofobliwie linią narodow Sławańfkich Rukkich porządńá genealogiá według możności mozgu y síł náłzych/ z dowodu Greckich/ Láćinfkich/ Hebrejfkich/ y Kaldeyfkich Hiftorikow polożyc. *StryjKron* 86, 652; *NiemObr* 151, 171; *ReszList* 173; *BielSjem* 31; *ActReg* 61; *WujNT przedm* 3; *SarnStat* 5, 12 [2 r.], 36, 54, 124 (9); *CiekPotr* 10; *GosłCast* 7.

Wyrażenie: »wedle wszej możności« (3): *KlerWes* A2v; á życzyć wżytkyego dobrego káždemu wedle wżey możności/ coby iedno było z woley/ s przeżrzenia/ á z opátrznosci Páná fwego. *RejPos* 334v, 336.

Szeregi: »według możności i dochodu« (1): gdzie ná wojnę Węgierfką pobor z Włoki po 12. grofzy vchwalono/ y rużenie Sláchty według możności y dochodu káždego *StryjKron* 652.

»wedle możności a dowcipu« (1): pilnye a wyernye Íprawowacz. yednacz a omyfliacz. wedlye mey nawifchey możnołczy a dowczypw. *MetrKor* 46/65v.

»wedle możności i majątności« (1): Chcemy y obiecuiemy ie [...] wedle możności nálezý y máiętności [*iuxta possessiones facultatesque nostras JanStat 4*] zgodnie bronić. *SarnStat 5*.

»wedle możności i powinności« (1): Boże day áby fię temu wlýtycy przypátrowáli/ á wedle możności y powinności fwey temu dofyć czynili [*pro cuiusque portione impleantur*] *ModrzBaz 101*.

»wedle siły i możności« [szyk 1 : 1] (2): *SkarŻyw 134*; poddác fię/ bydź poľufzni/ y fľużyć/ okrom chytróści y zdrády wedle możności y siľ [*toto posse et viribus JanStat 752*] náleznych będziemy powinni. *SarnStat [994]*.

»wedľug możności i umiejętności« (1): będac tez gotow tę łaskę wm MMPann wedľug naiwiętzey moznosci y vmieietnosci swey zawsze odśľugowác. *ActReg 61*. ~

»nad możność« = *więcej niż można a. niż kto może; supra posse HistAl; supra vires Mącz; supra virtutem Vulg (3)*: Tis piekielnego ftróżá/ to ielt pľa Cerberuľa/ nád możność mytem zmocniľ *HistAl 18*; *Extendere se supra vires*, Wycięgác fię nád możność. *Mącz 444d; WujNT 2.Cor 8/3*.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (2)* : Potestas. Macht. Możnoľc. *Mymer*¹ 34; Vis – Moc, możnoľc. *Calep 1129a*.

Synonimy: **1.** *dużość, moc, panowanie, potencja, potężność, powaga, siła, wielkość, władza, zacność, zwierzchność*; **a.** *przełożeństwo, władność*; **b.** *opatrzność, wszechmocność*; **2.** *bogactwo, dostatek, dostojenstwo, majestat, majątność, moc, obfitość, państwo, siła, zwierzchność*; **a.** *wojsko, zastęp*; **b.** *obrona*; **3.** *mocarz, moc, możny*; **4.** *dzielność, mnogość, moc, siła, skuteczność, wielkość*; **a.** *cud, dziw*; **5.** *moc, ważność*; **6.** *moc, podobieństwo, przemożenie, siła, snadność*.

Cf **MOŻENIE, NIEMOŻNOŚĆ, PRZEMOŻNOŚĆ, WIELMOŻNOŚĆ, WSZECHMOŻNOŚĆ, ZAMOŻNOŚĆ**